

Mac Stone

De biodiversiteit
in en langs
de Mekong is
utzonderlijk
hoog.

Belgische natuurbeschermers aan de Mekong

‘Hier vinden we zeker nog nieuwe soorten’

Belgische biologen reisden af naar Cambodja, om in de bossen langs de Mekongrivier de soortenrijkdom in kaart te brengen. Met de steun van het WWF en de Belgische overheid wordt een groot stuk natuur beschermd.

Dieter De Cleene

Een Javaanse maraboe zweeft boven ons hoofd. Verderop zitten in een boomtop nog drie exemplaren. Zouden deze gelegenhedaaseters denken dat het einde nadert voor de in de hitte zieltoegende journalisten? We hebben er een dik half uur onder een loden zon voor door het stof gesloft, maar dankzij WWF-medewerker Narooun Rin wisten we dat we de vogels hier zouden aantreffen.

De aantallen van de imposante ooievaarachtige boeren snel achteruit. Eén van de grootste populaties bevindt zich hier in Cambodja. Het Wereldnatuurfonds (WWF) betaalt de lokale bevolking om hun nesten te

Bioloog Merlijn Jocqué op insectenjacht.

Nestbewakers moeten de maraboe erbovenop helpen.

bewaken. Gebeurt dat niet, dan maken maraboe-eieren, -jongen én -ouders een goede kans om in de pan te belanden. Voortdurend houden twee bewakers een nest in de gaten. Worden de jongen groot genoeg om uit te vliegen, dan krijgen ze acht dollar per gewaakte dag. Het WWF zette eenzelfde systeem op poten om de nesten van de kritisch bedreigde witschouderibis, de Indische oorgier en de rivierstern te beschermen.

Dat gebeurt deels met Belgisch geld. Het departement Ontwikkelingssamenwerking schenkt 2,1 miljoen euro aan dit project langs de Mekongoevers, en WWF België investeert 70.000 euro in de regio. De Mekong ontspringt op het Tibetaanse hoogland en mondt bijna 3.000 kilometer verder uit in de Zuid-Chinese Zee. Meer dan duizend vissoorten zwemmen in deze rivier rond. Ook langs het water is de biodiversiteit uitzonderlijk hoog. De voorbije twintig jaar hebben wetenschappers in het stroomgebied van de Mekong zo'n 2.500 soorten vogels, zoogdieren, reptielen, vissen en amfibieën ontdekt.

Prijs per kilogram

Vorig jaar bracht een team Belgische biologen in het Cambodjaanse laagland de biodiversiteit in de vloedbossen langs de Mekong in kaart. Ze vonden er onder meer een kleine populatie van het bedreigde zwijnshert, ooit wijdverspreid in Zuidoost-Azië, maar gedecimeerd door de jacht en de vernieling van zijn habitat. Daarnaast konden ze 220 vogelsoorten en meer dan 50 amfibie- en reptielsoorten identificeren.

Dat is niet slecht voor een gebied dat enorm onder druk staat. De lokale bevolking brandt stukken bos plat om er landbouwgrond van te maken. Bedrijven willen plaats voor rubber- of cashewplantages of slaan het bos kaal en verdwijnen daarna met de noorderzon – en met

het waardevolle hout. En dan is er nog de stroperij, die hier met nog net iets groter enthousiasme dan elders wordt beoefend. 'Soorten die op andere plaatsen met rust worden gelaten, worden hier intensief bejaagd', zegt Merlijn Jocqué (KBIN/BINCO), die de expeditie leidde. 'Stroppers graven nesten van ondergronds broedende vogelsoorten uit en jagen op slangen en hagedissen met getrainde honden. Voor elke soort zijn prijzen per kilogram bekend.'

Na het onderzoek van Jocqué en zijn team en op advies van het WWF besloot de Cambodjaanse overheid 75.000 hectare natuur te beschermen. En maar goed ook, aldus Jocqué. 'Door stukken van deze snel verdwijnende habitat te beschermen, krijgen dieren hier de kans om te herstellen. Zonder maatregelen zouden aan het huidige tempo verschillende soorten in de nabije toekomst verdwijnen.'

Vraag naar handboeien

Van bron tot monding zijn naar schatting zestig miljoen mensen afhankelijk van de Mekong. 'De lokale gemeenschappen betrekken is één van onze prioriteiten', vertelt Horm Chandet, verantwoordelijk voor de activiteiten van het WWF in dit gebied. Chandet houdt kantoor in Kratie, vlak naast de Mekong. 'We spreken op scholen en krijgen hulp van boeddhistische monniken, die hier in hoog aanzien staan.'

In een pagode even buiten de stad hebben de monniken een opvangcentrum voor schildpadden ingericht. In wat een leeg aquarium lijkt, zitten kleine Cantors Reuzenwekschildpadjes verstopt onder het zand. Om te vermijden dat de nesten van de bedreigde zoetwaterschildpad worden leeggeroofd, worden de jongen hier grootgebracht en nadien uitgezet.

Stroppers roven het nest van een bijeneter leeg.

Het WWF ondersteunt patrouilles die illegale houtkap, stroperij en visvangst aan banden moeten leggen. De overheid betaalt hun lonen, de ngo zorgt voor opleidingen en voorziet boten, brandstof en ander materiaal. Daarnaast rekruteert de organisatie vrijwilligers om een oogje in het zeil te houden. In ruil krijgen ze hulp om bijvoorbeeld een kippenkwekerij op te zetten, als aanvullende inkomstenbron.

Of ze niet wat meer handboeien kunnen krijgen, vraagt rivierwachter Man So Phy lachend tijdens een bezoek aan het eilandje Dambong. Want die verdwijnen doorgaans met de aan de politie overgeleverde illegale vissers, om niet meer terug te keren. Op zijn smartphone toont Phy met enige trots een geboeide visser en in beslag genomen apparatuur voor elektrisch vissen. 'Op een paar uur tijd vang je daarmee voor 200 dollar vis', weet Phy. 'Veel effectiever dan vissen met klassieke methodes.' En veel destructiever, want de elektriciteit doodt alles in deze vissenkraamkamers.

We praten met Phy in het dorpje Dampong Khboeun, gezeten voor een muur van boxen. 'Voor de karaoke', verduidelijken de bewoners. Het WWF probeert hier en elders in de regio ecotoerisme van de grond te krijgen. In verschillende dorpjes kan je eten en logeren en met een gids de omgeving verkennen. Of karaoke zingen, als je al die rurale rust maar niets vindt.

Als toeristen naar dit gebied afzakken, is dat doorgaans om de bedreigde Irrawaddydolfijnen te spotten. In dit deel van de Mekong zwemmen zo'n negentig exemplaren. De rivierpatrouilles moeten vissers weghouden uit zones waar de dolfijnen leven. Verstremming in visnetten is een belangrijke doodsoorzaak. 'De voorbije jaren is de populatie gegroeid, en sinds het begin van dit jaar zijn er drie kalfjes geboren', zegt Rin, terwijl we naar het water turen

en af en toe een glimp opvangen van een naar adem happende dolfijn. Toch is het lot van de dieren onzeker. Een voorgestelde stuwdam zou vrijwel zeker het einde van de soort in de Mekong betekenen.

Nieuwe soorten

Tijdens hun onderzoek ontdekten de Belgische biologen twee nieuwe spinnensoorten, die bovendien tot een nieuw geslacht behoren. 'Vrij uitzonderlijk', aldus Jocqué. 'Het toont aan hoe weinig we over dit gebied weten. Ik ben er zeker van dat we hier nog nieuwe soorten zouden ontdekken als we meer onderzoek zouden doen.'

Dat is fijn, maar in een land als Cambodja, dat zich op de Human Development Index positioneert als 146ste van 189 landen, heeft het gros van de bevolking wel wat anders aan het hoofd dan een nieuwe spin of het voortbestaan van een smakelijke schildpad. 'Je kan hier als buitenstaander niet zomaar tegen de lokale bevolking komen vertellen wat ze wel en niet mag doen in 'hun' natuur', zegt Jocqué.

De grote uitdaging is om de inwoners het belang van natuurbescherming te doen inzien, denkt Jocqué. 'Dat doen we door erop te wijzen dat al die soorten bijdragen tot de stabiele ecosystemen waar zoveel mensen van afhankelijk zijn. En door hun een alternatief te bieden voor illegale jacht en houtkap. Want zoals het er nu aan toe gaat, blijft er binnenkort niets meer over. Daar is niemand bij gebaat.' ■

Voor elke diersoort kennen stroppers prijzen per kilogram